

ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Вернидуб Н.О., ст. викладач, **Омельяненко В.А.**, аспірант,
Савельєва Г.С., студентка

Сумський державний університет

Найважливішим напрямком сучасного розвитку глобалізації є формування міжнародних інноваційних мереж, науково-технічне та інноваційно-технологічне співробітництво різних країн в інтересах не лише бізнесу, але й економічного та науково-технічного розвитку всього світу. При цьому формування ефективних національних інноваційних систем (НІС) як основного механізму інноваційного розвитку на національному рівні стає фактором довгострокового зростання світової економіки.

Відомим є визначення НІС, запропоноване К. Фріменом, який визначив, що національна інноваційна система – це мережа інститутів державного та приватного сектору, активність і взаємодія яких створюють, імпортують, модифікують та поширюють нові технології. Сьогодні НІС стають національними з точки зору форми інститутів, але орієнтованими на глобальну кооперацію та глобальну інноваційну систему в контексті їх розвитку та конкурентоздатності.

Сьогодні НІС стають національними з точки зору форми інститутів, але орієнтованими на глобальну кооперацію. Такий підхід суперечить ідеям, орієнтованим на розвиток вітчизняної науки та вітчизняних НДДКР, в рамках системи винятково національних інститутів. Така тенденція пов'язана з процесами глобалізації світової економіки. Стало можливим говорити не лише про глобальні фінансові і товарні ринки, а й про глобальний ринок праці (який став можливим завдяки розвитку ІКТ, і як наслідку розвитку дистанційної зайнятості), а також глобальну інформаційну систему, глобальну структуру виробництва товарів і послуг. Більш того, оскільки в найбільш розвинених країнах світу активно формується сучасний тип економіки, заснованої на знаннях, можна стверджувати, що вже виникла та активно розвивається глобальна інноваційна система (ГІС), прототип якої вже існує в Європі (European Innovation System).

М. Портер відзначає наступні тенденції розвитку міжнародної конкуренції, які є суттєвими для інноваційної діяльності:

– перетворення міжнародних компаній з мультилокальних у глобальні, що орієнтує світову систему виробничих і ринкових відносин на централізовану розвиток глобальної компанії;

– потенціал для глобальної конкуренції невеликий, якщо росте вигреш від світових обсягів виробництва в тих же пропорціях, що і витрати;

– глобальні обсяги дуже важливі для підтримки високого рівня інвестицій у НДДКР (фактично наукомісткі галузі та кластерні об'єднання традиційних галузей мають тенденцію стати глобальними);

– глобальну конкуренцію відрізняє широта охоплення різних країн окремими частинами «ланцюжка цінностей». Тому важливі як конфігурація (географічні розподіли), так і координація (організаційні проблеми);

– у глобальній конкуренції джерелами конкурентної переваги, пов'язаної з географічним положенням, є взаємозв'язок чотирьох груп факторів («ромб конкурентних переваг»);

– у глобальній координації виникають величезні організаційні проблеми (мовні та культурні розходження, протидія національних інтересів, прагнення максимально адаптуватися до місцевих умов і т.д.).

Глобальна інноваційна система в якості основних суб'єктів об'єднує сотні найбільших ТНК, філіями яких виробляється до 20% продукції світової економіки та які є найважливішими структурними одиницями нової економіки: відомі світові бренди, починаючи з інформатики, електроніки, інформаційно-комунікаційної індустрії (Microsoft, Intel, Oracle, HP та ін), авіаційної промисловості (Airbus, Boeing), автомобілебудування тощо є глобальними з огляду виробничого циклу. Крім того, глобальними гравцями є міжнародні наукові центри (CERN), або ж центри формально національні, але інтернаціональні по суті (НІС таких країн, як США, Європа, Японія).

Більшість значущих виробників високотехнологічних товарів і послуг з найбільш інноваційних галузей, безперечно, є суб'єктами глобальних ринків. При цьому етапи інноваційного циклу, які роблять найбільший внесок в додану вартість, як правило, зосереджені в центрі корпорацій на національній території. Матеріалоємні виробництва при цьому виносяться в країни, що розвиваються. Менш наукоємні роботи зазвичай виконуються в режимі аутсорсингу, у країнах, де робоча сила дешевша.

Інтенсивний розвиток національної економіки багато в чому залежить від ступеня інтегрованості суб'єктів інноваційної системи в глобальний трансфер технологій як інституціональну основу світових ринків високих технологій. Сьогодні прогресивною вважається тенденція не просто зростання експортного потенціалу, а, перш за все, його «інтелектуалізація», тобто збільшення частки наукоємних високотехнічних товарів у загальній структурі експорту. Відсутність інноваційної складової у зовнішньоекономічній стратегії практично робить неможливим інтеграцію країни в систему світового господарства на конкурентних умовах і відповідно визначає її в якості «пасивного об'єкта» процесів глобалізації та ресурсного приросту.

1. Давыдов А.А. Глобализация и инновационное развитие: гипотеза для России [Электронный ресурс]. – М.: РОС. – 2010. – Режим доступа: www.ssa-rss.ru/files/File/info/Globalization_Innovation.pdf

2. Кондратьева Е.В. Трансформация европейских национальных инновационных систем под влиянием глобализации / Е.В. Кондратьева // Эксперт. – 2007. – № 15. – С.34–48.

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 22-24.